

Az ÚCSK kalandozása az ismeretterjesztésben

Az Úrkúti Csillagászati Klub (ÚCSK) megalakulása óta sokan kérdezték már, miként szerveződöttünk azzá a csapattá, akik most vagyunk; mi mozgatja közösségünket. Hogyan csináljuk?

Ehhez meg kell érteni, hogy milyen elvekhez igazodva indítottuk el a Klubot. Az első este, amikor öten, alapítók hozzáfogtunk ahhoz, hogy felvázoljuk a Klub körvonalait, egy egyszerű kérdést tettünk fel: milyen közösségben éreznénk jól magunkat igazán?

Jöttek az ötletek, mindenki hozzá tett valamit saját elképzeléseiből; ám hamarosan letisztult bennünk, hogy csakis egy családi jellegű, szoros baráti kötelékben gondolkozhatunk, ahol nemcsak a tudást osztjuk meg egymás közt, hanem – a feltétlen bizalom jegyében – minden olyan eszközt is, amely mindnyájunk egyéni fejlődését szolgálja.

Ahogy megkezdtük klubfoglalkozásainkat – először Ajkán, majd Úrkúton is – megszületett a „Távcsövezz otthon” program gondolata. Innen kezdve nemigen maradt a Klub alapítónál olyan távcső vagy eszköz, amelyet ne ajánlottunk volna fel a közös cél érdekében.

De mi volt az, aminek hatására elindítottuk ezt a merész ötletet? Legtöbbünkben egy gyermekkori vágy manifesztálódott: milyen jó lett volna, ha ifjúként valaki odajön hozzánk, és azt mondja: itt ez a távcső, használd, szerezz vele élményeket!

Így e vágy valóra váltását mi az újabb generációkra bíztuk, hogy ezzel is népszerűsítsük a csillagászati ismeretterjesztést. Tudtuk, hogy ez nemcsak a saját, féltve őrzött műszereink közhazsnúvá tételét fogja jelenteni; hanem azt is, hogy alapítóként számos anyagi áldozatot kell hoznunk azért, hogy tanulni vágyó tagjaink számára mindent ingyen biztosíthassunk.

Ezzel elindult a műszerek gyűjtése. Hamarosan sok olyan emberrel találkoztunk, akik ötletünk mögött megéreztek a fantáziát. Kezdetben okulárokat és térképeket, de

később távcsöveket és mechanikákat is kaptunk az ország számos részéről. Példának okáért egy nagyon kedves művész barátunk Egerből személyesen hozta el a Klub számára felajánlott asztrofotós mechanikát, melynek azóta is nagy hasznát vesszük. Reményeink szerint ifjoncaink is hamarosan megérnek arra, hogy otthon is használhassák a kölcsönözhető eszközt. Felajánlásokat továbbra is fogadunk: jelenleg okulárokat várunk, mert sajnos a hiányuk miatt nem tudunk elég távcsövet kikölcsönözni tagjaink számára. Az esetleges felajánlások mellett saját, egyéni anyagi forrásainkat is felhasználjuk, hogy a hiány pótlásáról gondoskodhassunk.

Érdeemes megemlíteni azt is, hogy mindez milyen reakciót váltott ki környezetünkben, és hogyan reagáltak új klubtagjaink. Először sokan hitetlenkedve fogadták annak a gondolatát, hogy valami értékeset lehet úgy kölcsönkapni, hogy nem kell érte fizetni; illetve, hogy egyáltalán oda merjük adni bárkinek. Hogy mindez jobban érthető legyen, tudni kell, hogy bár pénz nem kérünk érte, de cserébe vannak „elvárásaink”. Ezek nagyon egyszerűek: észlelni kell a kiadott műszerekkel, használni kell őket, hogy a kölcsönző gyakoroljon, és – ami a legfontosabb – élményeket szerezzen! Mindezekről a tapasztalatokról a kölcsönzési program végén (mely 3–6 hónap) a Klub közössége előtt be kell számolni. Ezt a kölcsönzés megkezdésekor tagjaink tudomásul veszik, mint feltételt a műszerek használatához, mely mellé egy távcsőhasználati útmutatót és egy felelősségvállalási nyilatkozatot is kapnak. Ezen egyszerű elvárások még senkinek nem okoztak problémát.

Jelenleg készülünk az első „Távcsövezz otthon” program lezárására azáltal, hogy megkezdődött klubtagjaink előadásainak sorozata. Próbálunk mindenkit a saját tanulási tempójában ösztönözni, és inkább az élményekre, csapatmunkára építeni; hiszen pozitív megerősítés folytán hamarabb elérhetjük, hogy

tagjaink a kozmosz világa iránt aktív érdeklődökké váljanak. Az előadás másik részét egy rövid „házi feladat” képezi: minden ifjonc rövid, 5–10 perces prezentációban mutatja be az általa szabadon választott csillagkép mitológiáját és látványosságait. Nagy meglepetésünkre eddig mindannyian egyedi, frappáns módon oldották meg e feladatot.

A gyakorlat mellett nagy hangsúlyt fektetünk az elméletre is. Klubfoglalkozásainkon folyamatosan tartunk előadásokat – egy-egy témát bárki elvállalhat, még ha kezdő is. Egy-egy foglalkozást pedig igyekszünk észleléssel zárni, ahol ifjoncaink és felnőtt kezdő tagjaink elsajátíthatják a műszerek használatát és gyakorolhatják az égi objektumok megkeresését. Emellett bemutatóinkba is szervesen bekapcsoljuk őket. Hiszünk ugyanis abban, hogy akár egy 10 éves ifjonc lehet bemutatót tartó amatőr, akitől mi, felnőttek is tanulhatunk. A gyerekeket nem diákokként kezeljük, amelyet új tagjainkban igyekszünk is tudatosítani. Mindnyájan „tanítók” vagyunk, de mindannyian tanulunk is a többiektől, függetlenül attól, hogy milyen a tudásszintjük. Ezáltal az ifjoncok is nagyobb örömmel készülnek kiselőadásokkal és egyéb kreatív feladatokkal a foglalkozásokra.

Mindezekkel nemcsak az előadói készségeket igyekszünk fejleszteni, hanem egy olyan attitűdöt próbálunk átadni és kialakítani, hogy annak hatására tagjaink ne egy, a távcső mellett magányosan kuporgó, introvertált személyekké váljanak; hanem olyan egyénekké, akiknek fontos, hogy minél több emberhez eljuttassák az univerzum szeretetének gondolatát.

Legutóbbi nagy megmozdulásunk a megyei szinten megvalósult Merkúr-átvonulás bemutatósorozat volt. Már ősszel felvetődött bennünk, hogy nem csak Ajkán és Úrkúton kellene bemutatni a jelenséget, hanem minden olyan településen, ahol a klubtagjaink jelen vannak. Mindez azonban nagyfokú előkészületeket kíván! Mi, alapítók már januárban elkezdtük megvásárolni a Klub távcsöveihez a napszűrőket. Így, mire elérkezett a nagy nap, az ÚCSK közös műszerei szépen elfoglalták helyeiket a „színpadon”. Időközben tagjaink

és ifjoncaink szorgosan a bemutatók reklámozásába kezdtek. Csánitz László informatikus tagtársunk (aki a honlapunkat is létrehozta és kezeli) felajánlotta, hogy egyenként végigjárja az összes iskolát Ajkán, és személyesen hív meg minden intézményt a Klub nevében a bemutatókra. Veszprémben Teiermayer Attila alapító tagunk hasonlóan járt el. Büszkén jelenthetjük ki, hogy gyakorlatilag minden klubtag kivette a részét a bemutatók szervezéséből valamilyen formában. Ennek köszönhattük a közel 1500 fős megyei szintű látogatottságot! A programok sikeres zárása után minden tagunknak és helyszínadónknak megköszöntük a közreműködést. Nagy élmény volt látni a Merkúr apró korongját a Nap előtt, de még nagyobb élmény volt a közösség egységének erejét érezni és átélni. Így történnek a dolgok, ha még egy 10 éves is szóhoz juthat, hiszen Noszlopon az egyik ifjoncunk tartotta a bemutatót.

De nemcsak tagjaink, hanem családjaik, a gyerekek szülei is sokat segítenek. Például az egyik ajkai ifjoncunk anyukája azzal keresett meg minket a Merkúr-átvonulás előtt, hogy valamiként segíteni szeretne a bemutatónál. Nagy örömmel fogadtuk a felajánlását, s ottléte alatt sokat segített az esemény dokumentálásában és a helyszín rendezésében. Ugyanez az édesanya a legutóbbi foglalkozásunkon felajánlott egy kisebb pénzüsszeget a Klub számára, az okulárprobléma megoldására; de tőle függetlenül egy klubtagunk is jelezte, hogy ő is csatlakozni szeretne a felajánláshoz. Mi pedig meghökkentünk, hogy olyasmiből szeretnék kivenni a részüket, amire soha nem kértük őket. Hiszen már a kezdetektől leszögeztük, hogy csak az alapítók költenek a Klub fenntartására, hogy járjál a többieknek minden alanyi jogon járhasson. Fő nézetünk is az, hogy a távcsövezés élménye nem priviligium, hanem olyan jog, ami minden érdeklődőt megillet. Ennek szellemében vezetjük az ÚCSK-t.

A fentiek mellett igyekszünk olyan programokat is szervezni, ahol együtt jól érezhetjük magunkat. Közös kirándulásaink, túráinkon az ismeretterjesztés közben soha sem felejtünk el beszélgetni és nevetni. Igyekszünk

ÚCSK tagjaink családait is bevonni programjainkba, s éreztetni velük, hogy bizonyos értelemben ők is a csapat tagjai, hiszen támogatják tagjainkat, gyermekeiket az amatőr csillagászatban. Ezt a törekvésünket eddig mindig örömmel fogadták.

Fő irányvonalunkon haladva szeretnénk egy éjszakai távcsöves túrát szervezni az ajkai Csinger völgybe, az Ajkai Fotóklub néhány tagjával közösen. Mindez egy bázisállomásokkal ellátott rendezvény formájában fog megvalósulni! Bár a megyében szoktak ilyen jellegű túrákat szervezni, mi ezt ismét ingyenes formában szeretnénk biztosítani az érdeklődőknek. Ennek köszönhető egyre szorosabb együttműködésünk a nagy múltra visszatekintő Fotóklubbal is.

Februárban nagy sikert aratott a Gateway to Space című kiállításra szervezett kisbuszos utazásunk, amelyen fellelkesedve őszre újabb kirándulást szervezünk. Egy ötven fős buszt kibérelve szeretnénk ellátogatni a TIT Planetáriumba és a Polaris Csillagvizsgálóba, amit tagjaink már nagy izgalommal várnak.

Következő nagy célunk, hogy végre hivatalosan is egyesületi formában létezzünk tovább. Főként a pályázatok miatt lenne fontos, mert ilyen úton szeretnénk egyrészt saját

hangosítórendszert és vetítőberendezést beszerezni; másrészt mi magunk is rajz- és esszé-pályázatokat kívánunk hirdetni a megyében; illetve megszervezni tagjaink számára egy nyári tábort, ahol nevetéssel és távcsövezéssel tölthetjük az időt.

A Klub kinevezett elnökének emellett nagy álma egy olyan fővárosi kirándulás megszervezése, ahol minden költséget az ÚCSK áll. Úgy érezzük, hogy így lehetne a lehető leghasznosabban felhasználni forrásainkat azért, hogy tagjaink szórakozva tanulással kerüljenek közelebb a kozmosz szeretetéhez; s ez minden ráfordítást megér.

Az ÚCSK hisz abban is, hogy kötelességünk nyitni minden olyan szervezet felé, akikkel valamilyen formában közös célokat szolgálhatunk. Így léptünk kapcsolatba a Pápai Csillagászati Szakkör kedves tagjaival, bízva abban, hogy tanulhatunk egymástól.

A Csomai Csillagászati Klub mindnyájunk számára külön helyet foglal el a szívünkben. Különösen azért, mert ők velünk egy időben próbálják kiterjeszteni szárnyaikat. Nagy Felícian egyik alapító taggal már most igen jó baráti kapcsolatban vagyunk. Nyárra tervezzük első közös összejövetelünket, mely a barátkozás és a tapasztalatcsere jegyében fog

megvalósulni. Reméljük, hogy az egyesületté válásban is tudjuk őket segíteni!

Az Ajkai Fotóklub néhány prominens tagját is támogatóinkként, barátainkként tisztelhetjük. Az első néhány hónapban sokat segítettek nekünk, hogy elindulhassunk szekerünkkel ezen a varázsos úton. Közös programjaink elősegítik majd a két klub szorosabb kooperációját és a baráti kapcsolatot kiépítését is.

Teiermayer Attila alapító tagunk a Pannon Egyetemen tanít fizikát. Neki hála a veszprémi Merkúr-átvonulás bemutató volt az első eredményes együttműködésünk az egyetemmel. Az intézmény nemrég kölcsönözta ki Veisz András alapító tagunk egyik AZ GOTO mechanikáját, hogy Mihály Péter hallgató a szerkezet segítségével dolgozhassa ki diplomamunkáját: egy alkalmazást készített, mely lehetővé teszi a Stellarium planetárium program számára, hogy olyan mechanikákkal is kommunikáljon, melyeket a szoftver alapvetően nem támogat. Óriási megtiszteltetés volt a Klub számára, hogy segíthettük egy leendő szakember diploma munkájának elkészültét! A hallgató eredményeit hamarosan a Klub és a publikum elé tárjuk.

A Pannon Egyetemhez fűződő kapcsolatunknak hála idén egy újabb eszközzel bővül a Klub szemléltető eszköz tára. Egy elektromos motorok által mozgatott, terjedelmes méretű napfogyatkozás szimulátort építettek az egye-

tem Fizika és Mechatronika Intézetének szakemberei, mely egy projekthez szükségeltetett. A projekt teljes zárása után az ÚCSK-hoz kerül majd a szimulátor, melynek különlegessége, hogy a Földet jelképező gömbbe egy webkamerát telepítettek. A kamera által közvetített képsorok megmutatják a szemlélőnek, hogy milyen lenne a felszínről figyelni egy teljes, vagy egy részleges napfogyatkozást.

Kezdő tagjaink által is tovább bővül szemléltetőparkunk. Surányi Zoltán egy saját készítésű Naprendszer-moddellel és egy Szputnyik-makettal ajándékozott meg minket nemrég. De külső támogatóink is segítenek. Jó ideje „üzletelünk” már Kereszty Zsolttal meteorit-ügyben; ugyanis egyik fő profilunk ezek bemutatása az érdeklődők számára. Nemrég Jankó Zoltántól is vettünk egy nagyobb csomagot, aki még álmeteoritokkal is megajándékozott minket – ezáltal még inkább képesek vagyunk szemléltetni a valódi meteoritok értékét és szépségét – a világűr szó szerint tapinthatóvá téve.

Összefoglalva talán annyit lehetne hozzátenni, hogy a titkunk maga az, hogy csináljuk – hogy bele mertünk vágni a csillagászati ismeretterjesztésbe, s azt igyekezzük minél kreatívabban, s egyedi módon megvalósítani Úrkúton, Ajkán és a környéken!

*Ivanics Ferenc, Ivanics-Rieger Klaudia,
Békési Zoltán, Veisz András, Teiermayer Attila*